

תוכן עניינים

3.....	מבוא	1.
3.....	הצגת הבעיה	1.1.
4.....	סקירת מאמרים	2.
4.....	The dieter's Paradox – 1 מאמר	.2.1
6.....	Misery is not miserly – 2 מאמר	2.2.
8.....	סיכום ומסקנות	3.
8.....	אינטגרציה בין המאמרים	3.1.
9.....	ביבליוגרפיה	.4
9.....	רשימת מקורות	.4.1

1. מבוא

1.1. הצגת הבעייה

התנהגות צרכנים היא תחום שנחקר לעומק למעלה ממאה שנים. השאלה בהא הידיעה ששואל את עצמו כל איש שיווק וכל בעל עסק, היא מה יגרום לצרכן לרכוש ממני, ובמחיר המקסימלי – מה יניע אותו לדעת על קיומי, לשקול אותי, ולבחור בי מבין כל החלופות האפשריות. יש אינסוף מחקרים וחומר תיאורטי ומעשי בתחום, ובמרוצת השנים נמצאו גורמים רבים המשפיעים על קבלת החלטות צרכניות – מהגדרת סוג הלקוח (פילוח), דרך עמידה ביעדים כמותיים ואיכותיים של פרמטרים מסויימים (שיטת ה-P's – מיקום, מחיר, מוצר וכו'), ועד תהליך הדיסוננס הקוגניטיבי, המתייחס לנושא מנקודת מבט התנהגותית-פסיכולוגית.

פרמטר אחד מני רבים במערכת המורכבת הנקראת קבלת החלטות צרכניות (או התנהגות צרכנים כנושא כללי יותר), הוא נושא ההטיות בקבלת החלטות. צרכנים ניגשים לתהליך הרכש מנקודות מוצא רבות ומגוונות, הנשענות על שלל דיעות ואמונות מגוונות ומרתקות (אם כי לעתים כל קשר בינן למציאות מקרי בהחלט), שמשפיעות על הערכים הנתפסים כתוצאה מקבלת ההחלטה. אחד התחומים הגדולים יותר הוא שוק המזון, ובמציאות שבה יותר מתמיד שוק המזון מנסה להמציא את עצמו מחדש, בעידן שבו הטרנד החם הוא בריאות (המורכבת מערכים כמו כושר וספורט, Well-being, איכות חיים, חזרה לשורשים, משפחה, ילדים, איזון עבודה-חיים פרטיים, חיבור גוף-נפש, ועוד רבים), יש מקום לבחון את הגורמים הרבים המשפיעים על צרכנים לרכוש מזון מקטגוריות שונות (אספקה לבית, בילוי במסעדות וכו'), וכיצד הם מבצעים החלטות אלו.

נבחן שני מאמרים המתייחסים לנושא משתי נקודות מבט – הראשון מתייחס להשפעתו של אוכל בריא על תפיסת אוכל לא בריא כאשר הם מוצגים ביחד, והשני בוחן את השפעת רגשות עצב ומיקוד עצמי גבוה רמת ההוצאה על סחורות. לסיכום, ננסה לבדוק האם ניתן להסיק משהו על אכילה רגשית, בהיבט של הוצאה גדולה יותר על מזון לאחר מניפולציה רגשית.

2. סקירת מאמרים

2.1. מאמר 1 – The dieter's Paradox

2.1.1. **פרטי המאמר:** המחבר אלכסנדר צ'רנב (אוני' קלוג, אילינוי, ארה"ב), מיום 9 באוגוסט 2010, פורסם בירחון Consumer Psychology.

2.1.2. **מה מבקש המאמר לבדוק** – המאמר בודק מה ההשפעה של הוספת חלופה בריאה לארוחה הנתפסת כלא בריאה, בהיבט של הערכת הקלוריות.

2.1.3. **מטרת הניסוי** – לבדוק האם הערכה של הקלוריות בארוחה לא-בריאה יחסית משתנה כאשר מוסיפים לה חלופה בריאה, או במילים אחרות את מידת ההטייה של נוכחות החלופה הבריאה על הערכת הקלוריות.

2.1.4. **שאלות והשערות מחקר** – שאלת המחקר היא האם הוספה של חלופה בריאה לארוחה תשפיע על הערכת הקלוריות של הארוחה. השערת המחקר היא שלא.

2.1.5. **חידושים מעבר לידע הקיים** – החידוש המהותי ביותר הוא שנמצא כי דווקא האנשים שנמצאים בדיאטה ומקפידים על מה שנכנס לפיהם, נוטים יותר להעריך בחסר את כמות הקלוריות הנצרכת ע"י המזון הבריאה. במילים אחרות – אוכלים בריאה, אבל יותר מדי. מעבר לכך, בניגוד לתצפיות מניסויים ומחקרים קודמים המראות כי מעורבות ומוטיבציה גבוהות ממתנות את רמת ההטיות בקבלת החלטות, הרי שכאן נצפתה ההתנהגות ההפוכה, ויש בכך בשורה של ממש, שיש להמשיך ולבדוק אותה.

2.1.6. **משתנים תלויים ובלתי תלויים** – הערכת קלוריות ונוכחות חלופה בריאה, בהתאמה.

2.1.7. **מערך הניסוי** – 934 נשאלים בשאלון מקוון, שקיבלו תשלום עבור השתתפותם. כ-75% היו נשים, בהתפלגות גילאים נורמלית פחות או יותר. לנשאלים הוצגו ארבע ארוחות, והם נתבקשו להעריך את כמות הקלוריות בכל ארוחה. ל-457 מהנשאלים הוצגו ארוחות אינן בריאות באופן יחסי, ואילו ל-477 הנשאלים הנוותרים הוצגו אותן ארוחות, בצירוף חלופה בריאה. כך, ההבדל היחיד בין הארוחות היה תוספת החלופה הבריאה, ותו לא.

2.1.8. **תוצאות הניסוי** – תוצאות הניסוי הראו כי כאשר מוסיפים חלופה בריאה לארוחה, באופן מפתיע הערכת הקלוריות ירדה בכ-6.2% בממוצע, בניגוד להגיון הבריאה. התוצאות הושגו במובהקות גבוהה מאוד ($p < 0.001$) ובמדגמים לא קטנים (מאות רבות עד אלפי נשאלים). חשוב לציין כי ההטייה תועדה רק במקרים שבהם הוצגה גם החלופה הבריאה, ולא במקרים בהם הוצגה רק הארוחה הלא בריאה לבדה. לאור התוצאות,